

Svar på fullmäktigemotionen om ett frukostförsök

Nämnden för växande och lärande 23.11.2023 § 102
2285/12.01.11/2023

Beredning och tilläggsuppgifter:
Direktörerna för grundläggande utbildning och gymnasieutbildning
Jari Kettunen och Rikard Lindström, samt verkställande direktör för
affärsverket Borgå kost- och städtjänster Leila Korhonen,
fornamn.efternamn@porvoo.fi

Stadsfullmäktige Bodil Lund (SFP) har 12.9.2023 lagt fram en fullmäktigemotion där hon föreslår att man utreder möjligheten att erbjuda eleverna i årskurserna 1–6 avgiftsfri frukost under en termin, varefter behovet och de faktiska kostnaderna kan bedömas. På basis av försöket kan man uppskatta och besluta om fortsättningen.

Enligt henne kommer många elever av olika skäl till skolan utan att äta frukost, vilket kan leda till trötthet och oro i klassen - särskilt under den sista lektionen före lunch är det ofta oroligt. Den frivilliga frukosten för dem som behöver en kunde bestå av till exempel gröt, alternativt bröd eller frukt. Frukosten skulle enligt motionen ha en hälsofrämjande effekt för eleven och den skulle också bidra till bättre inlärning och en lugnare skolmiljö. Med denna insats skulle Borgå också stärka sin satsning på att vara en barnvänlig kommun.

I samband med budgetbehandlingen 2023 beslöt Borgå stadsfullmäktige reservera ett tilläggsanslag på sammanlagt en miljon euro för år 2023 för att utveckla skolmåltidernas kvalitet och smidighet. Detta anslag har använts för att förbättra skolmatens kvalitet främst i form av högklassigare råvaror, utveckla måltidsarrangemangen och trivseln samt genomföra smidiga experiment-pilotprojekt. Under långa skoldagar erbjuds eleverna i Borgå nuförtiden ett mellanmål på eftermiddagarna.

Vid Borgå gymnasier har man under hösten 2023 genomfört pilotprojektet genom att erbjuda gymnasieeleverna en avgiftsfri morgongröt på måndagar. Försöket har varit populärt och har hjälpt eleverna att orka under de långa skoldagarna. Gymnasierna valdes som pilotprojekt på grund av att gymnasieelevernas dagar ofta är långa och å andra sidan kräver den avgiftsfria gröten som erbjuds dem på måndagar inga andra åtgärder, såsom ordnande av transporter eller övervakning, och således medförs inga betydande merkostnader.

Enligt 31 § i lagen om grundläggande utbildning ska den som deltar i undervisningen varje arbetsdag avgiftsfritt få av utbildningsanordnaren en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad. Borgå stad är i detta sammanhang utbildningsanordnaren och skolmåltiden i fråga ingår också i statsandelen för elever inom den grundläggande utbildningen. -

Enligt resultaten från enkäten Hälsa i skolan 2023 upplede eleverna i Borgå lågstadieskolor tiden som reserverats för skolmåltider som en särskild utmaning. Den upplevdes vara för kort jämfört med landets genomsnittliga resultat. Avsikten är att förbättra detta genom bättre planering av matturerna. I enkäten frågades också om barnen äter huvudrätt i skolan. Enligt svaren äter ca 65 % av grundskolans elever i årskurserna 4 och 5 huvudrätt i skolan dagligen. På motsvarande sätt äter ca 30 % inte frukost hemma dagligen.

De totala kostnaderna för skolmåltider skulle stiga mycket kraftigt om man serverade frukost i enlighet med motionen. Det är fråga om en betydande budgetfråga och därför ska bedömningen av motionen göras också i förhållande till andra betydande behov. Bifogat finns en kalkyl av tre olika alternativ:

Koulu	Oppilasmäärä	Aamupala kpl	1 Puuro €	2 Puuro	3 Leipä €
Albert Edelfeltin koulu 1-6	431	77 000	65 450,00	119 350,00	169 400,00
Epoon koulu	37	6 608	5 616,80	10 242,40	14 537,60
Hamarin koulu	144	25 718	21 860,30	39 862,90	56 579,60
Hinthaaran koulu	140	25 004	21 253,40	38 756,20	55 008,80
Huhtisen koulu	261	46 615	39 622,75	72 253,25	102 553,00
Ilolan koulu	50	8 930	7 590,50	13 841,50	19 646,00
Jokilaakson koulu	111	19 825	16 851,25	30 728,75	43 615,00
Keskuskoulu	411	73 405	62 394,25	113 777,75	161 491,00
Kevätkunnan koulu	303	54 116	45 998,60	83 879,80	119 055,20
Kulloon koulu	79	14 109	11 992,65	21 868,95	31 039,80
Peipon koulu	319	56 973	48 427,05	88 308,15	125 340,60
Tolkisten koulu	265	47 329	40 229,65	73 359,95	104 123,80
Eklöfska skolan	146	26 076	22 164,60	40 417,80	57 367,20
Grännäs skola	73	13 038	11 082,30	20 208,90	28 683,60
Hindhår skola	57	10 180	8 653,00	15 779,00	22 396,00
Kullo skola	35	6 251	5 313,35	9 689,05	13 752,20
Kvarnbackens skola	376	67 154	57 080,90	104 088,70	147 738,80
Sannäs skola	89	15 895	13 510,75	24 637,25	34 969,00
Värberga skola	130	23 218	19 735,30	35 987,90	51 079,60
Strömborgska skolan 1-6	224	40 006	34 005,10	62 009,30	88 013,20
Yhteensä			558 832,50 €	1 019 047,50 €	1 446 390,00 €

Alternativen:
1 Gröt, socker, mjölk
2 Gröt, socker, mjölk, bär
3 Bröd, bredbart pålägg, pålägg/ost, mjölk

Kostnaderna är preliminära och det är inte alls säkert om den uppskattade prissättningen skulle räcka till för att täcka kökens kostnader eftersom genomförandet av lösningen torde förutsätta ökade arbetstimmar för personalen och i vissa objekt också nya förvaringsutrymmen. Särskild uppmärksamhet fästs också vid utmaningarna som små skolenheter har och som har att göra med ärendet. Små skolor sysselsätter en person som utöver lunchen ska hinna sköta skolans städning. I små skolor är antalet arbetstimmar redan nu kritisk för en person. Det finns en aning för mycket arbete för en person, men inte heller tillräckligt mycket för en heltidsanställd och en deltidsanställd. Behovet av städarbete ökar också när det

finns två måltider per dag i stället för en. Man kan uppskatta att det skulle vara mycket utmanande, även omöjligt, att inkludera de föreslagna kostnaderna i stadens normala driftsekonomi.

Frukostserveringen skulle också kräva ytterligare förvaringsutrymmen för råvaror. Ursprungligen har skolkökens utrymmen planerats att motsvara förvaringsbehovet för råvaror för skolluncher, inte för frukost och mellanmål. Det borde serveras varierande frukostalternativ, eftersom skolmåltiderna styrs av näringsrekommendationer.

Skolelevernas näringsrekommendation och 31 § i lagen om grundläggande utbildning utgår från att skolorna ska servera lunch, inte frukost. I Borgå stad erbjuds eleverna för närvarande skollunch och dessutom en avgiftsfri frukt som mellanmål. Om man ändå börjar servera frukost, borde också behoven av specialkost beaktas och de råvaror som behövs för att tillverka dem.

Frukost som serveras innan barnets skoldag börjar kräver ändringar i skolskjutsarrangemangen och i övervakningen av måltiderna. Dessa kräver betydande ökningar i beställningstrafiken och i anslagen som reserverats för lärarnas lönekostnader med anknytning till måltidsövervakningen. Utgångspunkten för lagen om grundläggande utbildning är jämlikhet, så en eventuell frukost skulle inte basera sig på frivillighet, utan den borde vara tillgänglig för alla på lika villkor och tillräckligt med tid borde också reserveras för den. Före eventuella omfattande frukostförsök görs borde det utredas noggrant vilka kök som behöver mera förvaringsutrymmen och hur utrymmena kunde genomföras och till vilka kostnader.

Frågan är också samhällspolitiskt betydelsefull med tanke på olika aktörers ansvar och bl.a. familjernas roll. Den nuvarande lagen om grundläggande utbildning och kommunlagen definierar utbildningsanordnarens och kommunens uppgifter och ansvar. I och med välfärdsområdesreformen har dessutom flera uppgifter överförts från kommunen till välfärdsområdet. Utgångspunkten är att man bör fundera över orsakerna till att barnen inte äter den frukost som deras vårdnadshavare har tillrett eller att de inte äter tillsammans med vårdnadshavarna hemma. Barnskyddslagen medför trots allt flera skyldigheter för föräldrarna som har att göra med barnets välfärd, näring och hälsa, eller att dessa äventyras. Om familjens uppehälle har att göra med frågan att barnen inte äter frukost borde detta också övervägas tillsammans med personer som arbetar med socialt arbete inom välfärdsområdet.

När man granskar kommunens och utbildningsanordnarnas uppgifter ser man att kommunen har som förebyggande uppgift att sörja för kommuninvånarnas välfärd. Huvudansvaret för barnets näring och välbefinnande ligger dock hos varje barns vårdnadshavare. Skolornas undervisningspersonals huvudsakliga uppgift och kompetens har att göra med att ge högklassig undervisning och ta hand om barnens välbefinnande under skoltiden, så det skulle vara mycket konstigt att ta på sig uppgifter som hör till barnets vårdnadshavare, såsom att äta frukost hemma. Av dessa orsaker

anses det att det i detta skede inte är ändamålsenligt att inleda ett försök i enlighet med motionen.

Bildningsdirektör

Nämnden för växande och lärande föreslår stadsstyrelsen att det som nämnts ovan ges som svar på Bodil Lunds fullmäktigemotion 12.9.2023

Paragrafen justera genast.

Beslut

Nämnden för växande och lärande beslöt föreslå stadsstyrelsen att det som nämnts ovan ges som svar på Bodil Lunds fullmäktigemotion 12.9.2023

Paragrafen justerades genast.